

Regeringen-Klimat- och
näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade förordningar om fluorerade växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen

Er beteckning: KN2024/01891

Sammanfattning

Länsstyrelsen förstår att införandet av ändringarna i svensk rätt i huvudsak är nödvändiga förändringar som behöver göras för att anpassa den svenska lagstiftningen till EU-rätten.

Länsstyrelsen har några synpunkter på Naturvårdsverkets förslag på författningsändringarna som redovisas nedan under respektive rubrik. I övrigt har länsstyrelsen inget att erinra mot förslaget.

4.1.2 Föreläggande att inkomma med uppgift för att bestämna storlek på miljöstraffavgift och vite (tillägg i 26 kap. 21 § miljöbalken)

I utredningen föreslås ett tillägg i 26 kap. 21 § miljöbalken som innebär att tillsynsmyndigheten ska ges rätt att förelägga om att inkomma med de uppgifter som behövs för att myndigheten ska kunna bestämma storleken på vissa miljöstraffavgifter samt på vite.

Länsstyrelsen anser att ett sådant tillägg inte bör införas.

Miljöstraffavgifter är att betrakta som straff i Europakonventionens mening (se Högsta domstolens avgöranden NJA 2004 s. 840 I och II samt 2013 s. 842, särskilt punkt 20). Detta gäller även viten (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande M 2761-20, 2021-07-06).

Av Europakonventionens krav på rättvis rättegång anses följa ett krav på rätten att hålla sig passiv i ett straffrättsligt förfarande och

att det därmed finns en rätt att inte kunna tvingas belasta sig själv (s.k. self-incrimination).

Med hänsyn till detta har det i 26 kap. 14 a § miljöbalken införts en bestämmelse som medför förbud för en tillsynsmyndighet att förelägga en person att vid vite medverka i en utredning där det finns anledning att anta att personen har begått brott.

I förarbetena till denna bestämmelse har det förts ett resonemang om när förelägganden kan ske som rör misstanke om brott. Sanktionerade förelägganden anses inte kunna ske i sådana fall (prop. 2020/21:27 s. 77 f).

Länsstyrelsen anser att förslaget till tillägg i 26 kap. 21 § miljöbalken inte bör införas av följande skäl.

Även om ett föreläggande skulle vara osanktionerat så innebär det en press på en verksamhetsutövare som inte är rimlig med hänsyn till förbudet mot self-incrimination.

I de fall som kan tänkas bli aktuella rör det sig ändå ofta om verksamhetsutövare som kan ha begått fel och kan ha en ovilja att följa gällande regler. Påpekanden kan ha skett av tillsynsmyndigheten som inte har följts. Ett föreläggande utan vite är då ändå verkningslöst.

Förelägganden för att få in uppgifter för att fastställa storleken på en miljöstraffavgift kan ofta antas vara obehövlige eller meningslösa med hänsyn till de kriterier som gäller. När det gäller överträdelsens art och allvarlighetsgrad samt skyddsnivå för människors hälsa och miljön är detta något som tillsynsmyndigheten bäst känner till, inte verksamhetsutövaren. Eventuella tidigare överträdelser finns i tillsynsmyndigheters diariesystem. Företagets ekonomiska situation kan bedömas utifrån senaste årsredovisning som ju är allmänt tillgänglig och som får antas vara den normalt sett lämpligaste bedömningsgrunden.

En tillsynsmyndighet har ju dessutom alltid möjlighet att kommunicera utkast till beslut till en verksamhetsutövare och kan då eventuellt få kommentarer om bedömningsgrunder.

4.4 Miljöstraffavgifter utan fasta avgifter

Miljöstraffavgifters huvudsyfte är att förenkla processen vid överträdelser av miljöbalken. Att införa icke fasta avgifter tar bort

stora delar av det syftet. Länsstyrelsen förstår dock att det behöver anpassas till EU-rätt, som redan trätt i kraft.

Länsstyrelsen ser flera utmaningar kring att inte ha fasta avgifter. Att bedöma och beräkna en avgift för en överträdelse kommer att ta resurser och tid från ordinarie tillsynsverksamhet. Det finns därför en risk att tillsynsmyndigheter, till exempel mindre kommuner, inte kommer ha resurser att handlägga de nya miljöstraffavgifterna i tillräcklig utsträckning.

Det finns också en risk med för låga avgifter. Om en kommunal nämnd för enkelhetens skull sätter en lägre avgift än vad lagstiftaren har tänkt utifrån kriterierna, kommer detta inte att överklagas. Det finns därför en risk att det kommer att skilja sig i avgifterna storlek beroende på var överträdelserna sker i landet.

Därför anser länsstyrelsen att det är synnerligen viktigt att Naturvårdsverket upprättar en tydlig vägledning om hur kriterierna för miljöstraffavgiftens storlek ska användas. Det kommer att ta tid innan det finns rättslig praxis för avgifters storlek.

Utöver ovanstående finns det också en risk att handläggningstiderna blir längre om avgifternas storlek överklagas. Det innebär också att dessa mål blir mer resurskrävande för domstolarna.

5.6.1 Anmälningsskyldighet vid renovering och rivning av fastighet med material som innehåller ODS och f-gas

Länsstyrelsen är positivt till att det införs en anmälningsskyldighet för bygg- och rivningsavfall som innehåller ODS och f-gas.

Länsstyrelsen ser dock utmaningar i resurserna för kommunerna som ska hantera detta. Kommunernas resurser för tillsyn mot bygg- och rivningsavfall skiljer sig och hur uppsökande tillsyn kommer att ske mot de som inte följer regelverket riskerar att skilja sig mellan kommuner. Det är viktigt att det finns en samverkan mellan kommunernas miljönämnder och byggnämnder.

Naturvårdsverket behöver även här tydligt vägleda om hur anmälningarna ska hanteras och hur tillsyn ska bedrivas utifrån de nya reglerna. Länsstyrelsen anser även att Boverket bör involveras och ha någon form av upplysningsansvar i sina vägledningar. Det nämns i författningsförslaget att Boverket kan behöva se över sina byggregler med anledning av förändringarna. Dock finns inga förslag på ändringar i nuläget.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med miljöskyddshandläggare Anders Brännström som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Maria Levin, enhetschef Rune Liljenberg samt miljöjurist Henrik Skanert medverkat.